

Vydavatelé novin a provozovatelé veřejnoprávních stanic se již léta přou o tom, co ARD a ZDF smí a co nesmí dělat na internetu. Vydavatelé mají obavy z toho, že čtenáři nebudou chtít utrácet za noviny na internetu, pokud ARD a ZDF budou nabízet online a ve svých aplikacích nejen videa a filmy, ale i dlouhé texty - zdarma. ARD a ZDF se naopak obávají, že ztratí mladé uživatele, pokud nebudou schopny distribuovat svůj obsah na internetu. V posledních měsících se tón celé debaty výrazně přiosměřil.

“Mistrovský propagandistický kousek”

Rozhovor časopisu SPIEGEL s Mathiasem Döpfnerem (54 let), ředitelem skupiny Axel Springer a prezidentem Asociace německých vydavatelů novin, o sporu s ARD, kontroverzním přirovnání k Severní Koreji a o hněvu vůči médiím

SPIEGEL: Pane Döpfnere, jsou ARD a ZDF přátelé nebo nepřátelé vydavatelů novin?

Döpfner: Ve skutečnosti jsme spojenci. Problém je v tom, že ARD, místo aby podporovala svůj status spojence, se rozhodla pustit do něčeho, co jí podle mě vůbec nepřísluší. Rozhodla se stát vydavatelem digitálních novin a tím začala ohrožovat existenci řady soukromých vydavatelů. Je to smutné a zbytečné.

SPIEGEL: Vydavatelé diskutují již dlouhá léta s ARD a ZDF o tom, co veřejné stanice mohou a co nemohou dělat na internetu. Nyní se z toho vyvinula skutečná válka názorů. Proč k tomu vůbec došlo?

Döpfner: Začátkem roku 2012 jsme dospěli s veřejnoprávními vysílacími organizacemi k dohodě. Tu však jejich nejvyšší vedení vůbec nezačala realizovat. To nás nesmírně zklamalo. Jako vydavatelé jsme v podstatě ztratili následujících pět let, protože jsme stále věřili, že se nám podaří nalézt východisko. V neustále se opakujících diskusích jsme jednali o tom, že se objem textu na webových stránkách ARD a ZDF musí snížit. Pokaždé jsme věřili, že tentokrát to konečně vyjde, protože je to i v zájmu ARD. A pak v únoru přišli generální ředitelé ARD a řekli: Ne, znovu jsme se na to podívali z právního hlediska. Žádné ústupky dělat nemusíme. Bylo naprosto zřejmé, že tímto způsobem se prostě nedohodneme.

SPIEGEL: Porovnal jste ARD se Severní Koreou. Litujete toho?

Döpfner: Řekl jsem, že duální systém v Německu je jeden z nejlepších na světě. Může se však stát nestabilním. A pokud jednoho dne bude na internetu vysílat pouze státní televize a bude tam vycházet pouze státní tisk, tak by to trochu začalo připomínat Severní Koreu. Byla to polemická nadsázka. Lidé z ADR mi pak říkali, že jsem měl místo Severní Koreje použít spíše přirovnání k bývalé NDR. Konec konců, proč ne?

SPIEGEL: Vy rád provokujete, že ano?

Döpfner: Nejde o provokaci, ale o upozornění debaty, v níž nedošlo k zásadnímu pokroku. Je zajímavé a politováníhodné, že veřejnoprávní vysílací společnosti se pomalu vrací k prastarým diskusním mechanismům z osmdesátých let: oponent něco řekne a z toho co řekne, se vybere malá část zcela mimo kontext, která se pak využije ke skandalizaci. A pak je tady debata o tom podstatném - a té se tak lze velmi úspěšně vyhnout. Pokud konečně začneme diskutovat o tom podstatném, tak podobné sporné polemické výrazy velice rád přestanu používat. Celou dobu mi jde totiž o jediné - právě o tuto věcnou debatu.

SPIEGEL: Přestanete používat nebo je odvoláte?

Döpfner: Ach jo. O ty výrazy mi vůbec nejde, ale když se k tomu neustále vracíte - vidím, že splnily svůj účel. Přílákaly velkou pozornost k problému, který nebyl doceněn. Ale ještě jednou, aby bylo jasno: Nepřirovnal jsem ARD k Severní Koreji. To by bylo absurdní a zcela trapné. Snad vůbec nikdo si nemohl myslet, že jsem vážně chtěl přenést debatu na tuto úroveň. Ale pokud by se výměnou za odvolání tohoto výrazu podařilo najít řešení s ARD, pak bych byl okamžitě pro.

SPIEGEL: Zdá se, že vaše strategie byla úspěšná: WDR tento týden oznámila, že bude vydávat pouze stručné souhrnné zprávy, aby tak nechala prostor vydavatelům novin.

Döpfner: Z toho mám velkou radost. Je to známka toho, že generální ředitel Tom Buhrow má zájem podpořit spolupráci mezi vydavateli novin a veřejnoprávními televizními společnostmi. Možná to přiměje také ostatní k tomu, aby postupovali stejným způsobem, zvláště když vidí, že to není pro úspěch veřejnoprávních televizních/rozhlasových stanic škodlivé, ale naopak prospěšné. K tomu je třeba poznamenat, že WDR zde jedná sama za sebe, a nikoliv za celou ARD. Takže to neřeší celý problém. Potřebujeme jasnou regulaci dohody o vysílání mezi jednotlivými spolkovými zeměmi.

SPIEGEL: Válka slov stále pokračuje. ARD a ZDF přišly na Internetu s novou nabídkou pro mladé lidi. Jmenuje se Funk, je financována z licenčních poplatků a je bez reklam. Pod hashtagem #scheisswerbung [#bloody advertising A.d.Ü.] tento veřejnoprávní program v současné době provozuje kampaň proti zpravodajství a novinám financovaných z reklam.

Döpfner: To výrazně poškozuje soukromé vydavatele. Kampaň zaměřená na "špinavou reklamu" diskredituje rozhodující zdroj příjmů - tj. živobytí - soukromých vydavatelů a je mistrovským propagandistickým kouskem ve veřejné rozpravě. Podívejte se na nás: Nejsme komerční a na rozdíl od soukromých vydavatelů nabízíme kvalitní žurnalistiku. Tento příslib je doložen vskutku vytříbenou nabídkou, například ve video sloupku nazvaném prostě "Fuck you!". No ... je vidět, že veřejněprávní sektor to s kvalitou produkce pro mladé myslí opravdu vážně, jen co je pravda ... A to vše ve službě, kterou plátcí licencí financují částkou ve výši 45 milionů eur ročně.

SPIEGEL: Generální ředitel společnosti Deutschlandradio Stefan Raue vyzval ve SPIEGELU všechny zúčastněné strany, aby obrazně řečeno "zakopali válečnou sekeru."

Döpfner: Jsem za to velmi rád. Ale abych byl upřímný, posledních pět let jsem strávil tím, že jsem intenzivně vyzýval všechny, aby si s námi promluvili a abychom našli společné řešení. ARD však neměla zájem. Situace nyní eskaluje, protože vydavatelé neznají jiný způsob, jak vyřešit své postavení.

SPIEGEL: Vydavatelé požadují, aby ARD a ZDF publikovaly na internetu méně "tiskových" zpráv, které představují konkurenci pro vydavatele novin, a aby na svých webových stránkách uváděly pouze texty, které souvisejí s televizním programem.

Döpfner: Ano, texty ARD by neměly být vnímány jako volná alternativa k nabídkám novin na internetu. Konkrétně to znamená, že by se tyto jejich texty měly pouze zmiňovat o nějakém tématu a neměly by k němu poskytovat vyčerpávající informace. A podíl textu na webových stránkách by neměl přesáhnout 30 procent. A co přitom dělá ARD? Neustále tvrdí, že je to nepřijatelné a že i stávající omezení musí být odstraněna. Mimochodem, toto se týká pouze ARD, nikoliv ZDF. Pokud by se ARD chovala stejně jako ZDF, která s texty na internetu nakládá střídavě, tak by tento problém byl již vyřešen. Ale místo toho, aby ARD udělala ústupky, tak pro sebe požaduje ještě větší svobodu.

SPIEGEL: Z pohledu ARD je to však pochopitelné ...

Döpfner: Nesouhlasím. Kdybych já řídil ARD, přistupoval bych k celé věci tak, že hlavní prioritou je oživení programu televize tak, aby byla, jako tomu bylo v minulosti, zajímavá pro většinu obyvatel Německa. Průměrný věk lidí, kteří se dívají na "Das Erste", je asi 61. Mladí lidé se už dnes nedívají na klasickou televizi. Místo toho sledují Netflix, YouTube nebo videa na NowThis. To je problém a úkol, na který by se ARD měla zaměřit.

*Popisek k fotografii na straně 2: **Manažer Döpfner:** "Katastrofický scénář, podle kterého by tato situace mohla vést k zániku vydavatelských firem a novin, není vůbec nereálný."*

SPIEGEL: Vydavatelé by se také mohli více zaměřit na Facebook a Google místo toho, aby si svoji frustraci z digitalizace vybíjeli útoky na ARD a ZDF.

Döpfner: To samozřejmě dělají. A je naprosto jasné, že Google a Facebook pro nás představují mnohem větší problém než ARD a ZDF. Jenže: ARD nám v současné době nepomáhá tento problém překonat, ale naopak se nám snaží v této rozhodující fázi podrážet nohy.

SPIEGEL: ARD tvrdí, že vydavatelství začnou nakonec také nabízet televizní vysílání, jako například Axel Springer se značkou WeltN24.

Döpfner: To je opravdu směšný argument. Dokonce i kdyby se soukromí vydavatelé stali výhradními provozovateli televizních stanic, nemění to nic na tom, že ARD nemá legitimitu potřebnou k poskytování novinových a zpravodajských služeb, protože to zkrátka není její poslání. Právě zde je ten podstatný rozdíl: my nedostáváme žádné poplatky, nemáme mandát veřejné služby, financujeme se na trhu. Znamená to však také, že na rozdíl od provozovatelů veřejnoprávního vysílání nepodléháme žádným omezením. Kdyby legislativa měla také financovat tisk s licenčními poplatky a tím ho regulovat, pak bychom vlastně byli součástí státního tisku.

SPIEGEL: Historik Norbert Frei vás v "Süddeutsche Zeitung" obvinil z toho, že používáním takových výrazů vlastně používáte slovník strany AfD.

Döpfner: Je smutné, že něco takového říká historik. Podle mě je to pěkná rána pod pás. Pokud se vám něco nelíbí, už nemusíte vést žádné sáhodlouhé debaty o obsahu, stačí říct: AfD! Mimochodem, Gustav Heinemann použil termín státní rádio už v roce 1961.

SPIEGEL: Jedním z argumentů veřejnoprávních stanic je to, že podávají zpravodajství o tom, co pro komerční žurnalistiku není finančně efektivní. A v tom mají pravdu.

Döpfner: Nepochybně. Přesně o to mi jde. Potřebujeme stabilní ekosystém, ve kterém mohou vydavatelé žít. To se však nepovede v případě, že budou drceni mezi několika mlýnskými kameny, mezi něž patří nedořešené zákony o autorských právech, americké platformy, jako jsou Google a Facebook a potom ARD, která má natolik komplexní textovou nabídku financovanou licenčními poplatky, že soukromí vydavatelé nebudou moci od čtenářů požadovat žádné poplatky. Katastrofický scénář, podle kterého by tato situace mohla vést k zániku vydavatelských firem a novin, není vůbec

neréálný. Pak by mohlo dojít i k tomu, že by velké německé tiskové instituce mohly být vystaveny takovým tlakům, že bychom museli diskutovat o tom, zda bychom neměli udržovat noviny naživu se státní podporou a tím pádem je podřídit státnímu dohledu.

Pak by však došlo k tomu, že už zde nebude žádný svobodný tisk. Pak bychom měli pouze veřejný sektor. Domnívám se, že taková cesta by byla extrémně nedemokratická a je jedno, jestli to pak budeme srovnávat se Severní Koreou, NDR nebo Kubou. To asi nikdo z nás nechce.

SPIEGEL: Jak si můžete být jisti tím, že pokud vytěsníte ARD a ZDF, tak placené modely na internetu uspějí? Budou tam vždy působit soukromí poskytovatelé nabízející služby zdarma, jako je například T-Online a další.

Döpfner: Všechny naše problémy by to nevyřešilo. Dále je třeba zaměřit se na vynutitelné doplňkové autorské právo, nejlépe na evropské úrovni tak, aby každý, kdo chce používat náš obsah pro komerční účely, musel požádat vydavatele a zaplatit za to. Z mého pohledu by pro vydavatele bylo nejlepší, aby při uplatňování svých práv postupovali společně, jako se to děje v hudebním průmyslu. Jen tak se budou schopni účinně prosadit proti americkým platformám.

SPIEGEL: Myslíte nějakou inkasní společnost vydavatelů?

Döpfner: Ano, to je v současné době předmětem diskuse na evropské úrovni a také v USA.

SPIEGEL: Zatím to funguje tak, že se vydavatelé vrhají do náruče Google a Facebook kvůli krytí, a rozdávají tam své články zdarma, aby mohli zaútočit na ARD a ZDF.

Döpfner: Je snadné odvrátit pozornost od nějakého problému tím, že zmíníme jiný problém. Ale k ničemu to není. Je to jako říkat, že nepotřebujeme mluvit o bezpečnosti jaderných elektráren v Německu, protože v Belgii jsou ještě nebezpečnější. Ano, máte pravdu, my vydavatelé jsme udělali chybu v tom, že nabízíme náš obsah na internetu zdarma. Ale člověk může chyby, které v životě učinil, napravovat, a o to se právě snažíme. A bylo by fajn, pokud nám ARD neustále nekladla překážky a nesnažila se nám zabránit v tom, abychom tuto chybu napravili. V konečném důsledku je naše přežití i v jejich vlastním zájmu.

SPIEGEL: Co by měla ARD dělat?

Döpfner: V podstatě nic zvláštního. Jen to, že by se měla v podstatě věnovat pouze nabídce pohyblivých obrázků. Tím by hlavně poskytla regionálním vydavatelům prostor a možnost volně se nadechnout. Internetové nabídky od NDR nebo Bayerischer Rundfunk, jsou celým svým designem – hned na první pohled - podobné jako nabídky regionálních novin jako "Nordsee- Zeitung" nebo "Münchener Merkur", s velmi podobným textem, fotografiemi i video obsahem. Jejich texty jsou minimálně stejně tak dlouhé a regionálně "do hloubky" zaměřené jako texty vydavatelů novin. Společně s jedním zástupcem ARD jsme jen tak pro zajímavost porovnávali podrobnosti: jejich zpravodajství jde z regionálního hlediska až na úroveň zasedání městských rad.

SPIEGEL: Mnozí regionální vydavatelé sloučili redakce a propustili novináře kvůli ziskovosti, v důsledku čehož se jejich zpravodajství začíná navzájem podobat "jako vejce vejci". Copak je možné obviňovat ARD a ZDF za to, že čtenáři nechtějí za takové zpravodajství platit?

Döpfner: V důsledku strukturálních změn přišli vydavatelé v posledních letech o velkou část příjmů, a museli na to reagovat úsporami. Jinak by nepřežili. To je naše dilema, se kterým se musíme vypořádat. Pochopitelně, existuje řada problémů, ze kterých veřejnoprávní stanice neobviňujeme.

SPIEGEL: Například?

Döpfner: Například z toho, že existuje Internet.

SPIEGEL: No panečku ...

Döpfner: Je fakt, že my jako vydavatelé jsme udělali řadu chyb. Vydavatelům novin to trvalo 10 až 15 let, než začali brát internet vážně a uvědomili si, že mají-li přežít, potřebují také platící čtenáře na webu. Během této fáze řada z nich šetřila na nesprávných místech: na novinářích, na výdajích na cesty a průzkumy. To musíme vyřešit sami.

SPIEGEL: Takže se jim nelíbí, že veřejnoprávní vysílací společnosti mají rozpočet osm miliard EUR. Na druhé straně ale také ARD a ZDF mají obavy z toho, jak dlouhodobě přežít v konkurenci Bild.de nebo SPIEGEL ONLINE. Vy jejich obavy nechápete?

Döpfner: Vlastně mi teprve před chvílí došlo, že veřejnoprávní vysílací společnosti neustále vnímáme jako stoprocentně sebevědomé, extrémně dobře vybavené kolosy, které jsou zcela imunní vůči ekonomickým změnám - a přitom také ARD a ZDF mají obavy z nejisté budoucnosti: Co s námi bude za 10 nebo za 20 let? Co se týče licenčních poplatků, tam lze očekávat pouze zmrazení nebo snižování rozpočtu - jaký to bude mít vliv na naši strukturu? Také oni mají velké obavy. A mají k těmto obavám dobré důvody - hrozba přichází především ze strany technologických platforem. Pokud se však bojí přibližně 300 vydavatelů novin v Německu, jsou jejich obavy neopodstatněné.

SPIEGEL: "Süddeutsche Zeitung" využívá výhod plynoucích z licenčními poplatky financovaného vysílání přes jejich průzkumnou síť s NDR a WDR - není to elegantnější přístup?

Döpfner: Pokud je mi známo, tak mnohá vydavatelství považují tento přístup za kolaps systému, protože podle nich dochází k míchání financování licenčními poplatky a tržního financování trhu způsobem, který narušuje hospodářskou soutěž. Jako předseda "Asociace vydavatelů" bych zde však nechtěl komentovat postup jednoho z našich členů.

SPIEGEL: V lednu se funkce předsedy správní rady ARD ujme generální ředitel Bayerischer Rundfunk, Ulrich Wilhelm. Stávající předsedkyně Karola Willeová je považována za ochotnou k reformám ale slabou. Wilhelm má pověst velmi asertivního ale také tvrdého člověka.

Döpfner: S paní Willeovou jsem vždy osobně dobře vycházel a vždy jsem u ní cítil vůli k dosažení dohody. O Ulrichu Wilhelmovi mohu říct naprosto to samé. Jsem potěšen, když vidím, že odpovědnost přebírá člověk, který má, jak věřím, skutečný zájem na pokračující existenci a na prosperitě našeho oboru; člověk, který chápe, proč je žurnalistická rozmanitost zásadní pro svobodu projevu a demokracii; člověk s takovou inteligencí a znalostmi. Proto jsem přesvědčen, že Ulrich Wilhelm bude mít upřímný zájem na tom, abychom náš společný problém vyřešili.

SPIEGEL: Nepředstavuje větší hrozbu pro vydavatele i pro televizní stanice rostoucí nedůvěra a hněv diváků i čtenářů v mainstreamové společnosti?

Döpfner: Jsem nesmírně znepokojen tím, že se stále více a více občanů cítí izolováno od některých takzvaných elit. Přední představitelé ekonomiky i politiky, jakož i média jsou stále více vnímáni jako nepřátelé obyčejných občanů. Vinu za to neseme také my, média. Sami jsme se odcizili prostřednictvím našeho jazyka; změnil se - je politicky korektní, nejasný, neautentický a často zcela neživotaschopný a slabý. V důsledku toho mají lidé stále častěji pocit, že se nikdo nezajímá o jejich problémy a že je nikdo nezastupuje. A v sebekritice bych ještě pokračoval - média se až příliš často stávají poradci politiků a zajímá je pouze to, co je dobré pro určitou stranu nebo politika.

SPIEGEL: Skutečnou otázkou je však legitimita: proč má novinář uveřejňovat názor veřejnosti na určitý problém?

Döpfner: Protože působí jako důležitý kontrolní mechanismus. A protože tento kontrolní mechanismus funguje tehdy, když je novinář poctivý - a pokud existuje diverzita médií a názorů. Pokud však zůstane jen jeden nebo dva poskytovatelé služeb, vznikne velký problém. Myslím tím pouze veřejnoprávní společnosti nebo jednu nebo dvě americké technologické společnosti. Když těchto několik subjektů začne rozhodovat o tom, co je pravda a co lež, co je dobré nebo špatné a kdo dostane jaké informace, řítíme se do katastrofy.

SPIEGEL: Neposílí však konflikt mezi vydavateli a provozovateli vysílání tento dojem ještě výrazněji? Když se navzájem napadají kvůli legitimitě? Když si začnou navzájem rozdávat nálepky jako "komerční žurnalistika" a "státní radio"?

Döpfner: Ano, to je pravda. Postupně jsme v tomto rozhovoru dospěli k zásadním problémům. A zde můžeme vidět, o jaké triviality se tu z pohledu ARD dohadujeme. Pro veřejnoprávní televizi je to drobný aspekt; pro nás to má existenciální dopad. Nechápu, proč ARD se posledních pět let vážně snaží konkurovat "Hamburger Abendblatt " nebo "Straubinger Tagblatt ", zatímco YouTube a Netflix jako by neexistovaly. Tento pohled na konkurenci "zamrzl" někdy v 60. letech minulého století. To je špatná konkurence a špatný cíl.

SPIEGEL: Pane Döpfnere , moc vám děkuji za rozhovor.

*Text k obrázku na straně 3: **Döpfner během rozhovoru pro Spiegel*** „Absurdní, zcela trapné“*

Video: Kariéra Mathiase Döpfnea v citátech

spiegel.de/sp502017doepfner nebo na aplikaci DER SPIEGEL

*- S redaktory Isabell Hulsenovou a Markusem Brauckem